

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

DOM

Afsagt den 5. september 2019 af Østre Landsrets 18. afdeling
(landsdommerne Ulla Staal, Bodil Dalgaard Hammer og Seerup (kst.)).

18. afd. nr. B-1407-17:

DSV Transport A/S

(advokat Håkun Djurhuus)

mod

1) Miljø- og Fødevareklagenævnet

(tidl. Natur- og Miljøklagenævnet)

2) Miljø- og Fødevareministeriet

v/Miljøstyrelsen

(begge v/advokat Stig Grønbæk Jensen)

Retten i Roskildes dom af 31. maj 2017 (BS 1A-125/2016) er anket af DSV Transport A/S med følgende endelige alternative påstande:

1. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal anerkende, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 16. juni 2015 i sag NMKN-11-00044 er ugyldig, og at sagen skal hjemvises til fornyet behandling ved Miljø- og Fødevareklagenævnet;
eller
2. Miljøstyrelsen skal anerkende at være forpligtet til at svare DSV Transport A/S fuldstændig erstatning for det tab, DSV Transport A/S lider som følge af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 16. juni 2015 i sag NMKN-11-00044.

Indstævnte, Miljø- og Fødevareklagenævnet og Miljø- og Fødevareministeriet v/Miljøstyrelsen, har påstået stadfæstelse, subsidiært hjemvisning af sagen til fornyet behandling ved Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Supplerende sagsfremstilling

Der er for landsretten foretaget syn og skøn ved cand.scient. Troels Wenzel og B.Sc. Niels Erik Houe, der har afgivet skønserklæring den 13. december 2018 og supplerende skønserklæring den 2. maj 2019. Af skønserklæringen fremgår bl.a.:

” Spørgsmål 1 (version 17/5 2018):

Skønsmændene anmodes om at vurdere, hvorvidt, og i givet fald i hvilke mængder, der i markedet a) for det storkøbenhavnske område, henholdsvis b) for hele Sjælland, findes overskudsjord, der opfylder alle vilkårene til jorden, som beskrevet i vilkårene 1 (NMKN, med grænseværdier som angivet i ”Bilag I” – afgørelsens side 33, nederst, sammenholdt med RH-afgørelsen, vilkår 1, side 3 nederst og side 4 øverst), 7 (RH, afgørelsens side 4), 9 (RH, afgørelsens side 4), 15 (RH, afgørelsens side 5), 16 (RH, afgørelsens side 5 sammenholdt med NMKN, afgørelsens side 34), 17 (RH, afgørelsens side 5), 18 (RH, afgørelsens side 5), 19 (RH, afgørelsens side 5), 20 (RH, afgørelsens side 5 nederst og side 6 øverst), 21 (RH, afgørelsens side 6 og 7), 22 (RH, afgørelsens side 7), 24 (RH, afgørelsens side 7 nederst og side 8 øverst), 25 (RH, afgørelsens side 8), 26 (RH, afgørelsens side 8), 27 (RH, afgørelsens side 8), 28 (RH, afgørelsens side 8 nederst), 29 (RH, afgørelsens side 9 øverst), 30 (RH, afgørelsens side 9), 32 (RH, afgørelsens side 9), 33 (RH, afgørelsens side 9 som ændret delvist af NMKN, afgørelsens side 34), 34 (RH, afgørelsens side 9 nederst og 10 øverst) og 35 (RH, afgørelsens side 10).

Note: Referencerne umiddelbart ovenfor henviser til henholdsvis Region Hovedstadens (RH) førsteinstansafgørelse (sagens bilag 6) og til Natur- og Miljøklagenævnets andeninstansafgørelse (sagens bilag 1).

Svar på spørgsmål 1:

Region Hovedstaden:

Generelt lå byudviklingsaktiviteterne i det storkøbenhavnske område på et meget højt niveau i perioden ca. 2005 – primo 2010 og dermed genereringen af overskudsjord. Udviklingsaktiviteterne klingede af på grund af finanskrisen hen over 2009/2010. Fra ca. 2010 aktiverede staten og kommunerne en række anlægs- og klimasikringsprojekter som i nogen grad kompenserede for de faldende mængder af overskudsjord fra byudviklingsprojekterne. Alle aktiviteter vurderes, at have genereret en samlet jordmængde til deponering på ca. 5.0 – 6.0 mio. ton årligt i perioden fra 2005 og frem til dags dato og dette med en nogenlunde stabil produktionsmængde over årene på grund af det varierende mix mellem bygge/anlægsaktiviteter og klimasikringsprojekter.

I forbindelse med projekterne "Landindvinding Avedøre Holme", "Lynetteholmen" og diverse klimasikringsstrategier for flere af "vandkantskommunerne" på Sjælland, har vi (COWI) deltaget i en række analysearbejder ift. jordmængder historisk og forventelige jordmængder frem til ca. 2045 i Region Hovedstadens opland.

Supplerende, har vi i forbindelse med herværende erklæring foretaget en "nimarkedsopfølgning" på mængdedata for at afstemme vurderede mængdean-

givelser fra tidligere rådgivningsaktiviteter – som på grund af forskellige opgavetyper angav varierende jordmængder for deponering i de forskellige projekter – med den nuværende situation.

(Flere af de aktuelle analyser er fortrolige af kommercielle og politiske årsager).

For at konsolidere og kvalificere ovenstående analyse af jordmængder baseret på projekter vi har deltaget i, i de seneste 3-4 år, er en række interessenter kontaktet:

- METRO: gennem COWIs "METRO-kontor"
- HOFOR
- Kommuner med høj byudviklingsaktivitet i perioden, København og Hillerød
- Vejdirektoratet: gennem COWIs KAM-gruppe for VD
- Jordhandlere: RGS90 og NORRECCO
- Anlægsentreprenører: C. G. Jensen og Aarsleff

Det vurderes ud af den samlede jordmængde (på baggrund af vores deltagelse i en lang række anlægs- og byudviklingsprojekter samt METRO-arbejderne), at i størrelsesordenen 70-80% af overskudsjordmængden overholder kvalitetskriterierne for klasse 1 jord jf. "Sjællandsvejledningen", svarende til ca. 3.8 – 4.5 mio. ton. Det er vanskeligt, at vurdere en procentuel andel af mængden som overholder kriterierne for klasse 0 jord og/eller kvalitetskriterierne for modtagelse i Ågesholm. Et kvalificeret bud er ca. 30% af klasse 1 jorden, svarende til i størrelsesordenen 1.1 – 1.3 mio. ton[] årligt. En del af den vurderede mængde er nyttiggjort på primært de større anlægsprojekter.

Region Sjælland:

Vi, (COWI), har ikke været inde over tilsvarende analyser i kommuner som ligger uden for Region Hovedstaden, hvorfor vores vurdering er baseret på et mere usikkert grundlag for Region Sjælland.

Generelt lå byudviklings- og klimasikringsaktiviteterne i Region Sjælland i samme periode på et væsentligt lavere niveau. Dog er der efter finanskrisen flere større anlægsarbejder som f.eks. København/Ringstedbanen m.v., men en stor del af den rene overskudsjord på disse anlægsarbejder er nyttiggjort i de selv samme projekter og er derfor kommet ud til det eksterne jordmodtager marked i stærkt reducerede mængder.

Det er vanskeligt at vurdere den årligt genererede jordmængde i Region Sjælland, da de genererede jordmængder ofte er håndteret på de enkelte anlægsprojekter og projekterne imellem hvor f.eks. BaneDanmark og Vejdirektoratet i stort omfang har optimeret nyttiggørelsen på projekterne. Det vurderes dog, at der procentuelt generes et større volumen rene materialer end i Region Hovedstaden og dermed materialer som ville kunne opfylde kriterierne for modtagelse i Ågesholm Grusgrav. Vores bud (Region Sjælland minus øerne) er, at i størrelsesordenen 30 - 40% af den genererede jordmængde[] ville kunne opfylde jord kriterierne for Ågesholm Grusgrav. Samlet årlig jordmængde i Region Sjælland vurderes, at ligge i størrelsesordenen 1.5 – 2.0 mio. ton svarende til at ca. 0.5 – 0.7 mio. ton kunne tilføres Ågesholm Grusgrav.

Region Hovedstaden og Sjælland, samlet:

Den vurderede bruttojordmængde på Sjælland (Region Hovedstaden og Sjælland) som vurderes, at kunne overholde modtagekriterierne for Ågesholm Grusgrav ligger således i størrelsesordenen 1.6 – 2.0 mio. ton.

Da en stor del af disse materialer er nyttiggjort i anlægsprojekterne og i de store byudviklingsprojekter i (f.eks. Københavns Havn), vurderes det rimeligt at antage, at kun ca. 50% af den samlede vurderede jordmængde ... kan overholde modtagekriterierne for Ågesholm Grusgrav. Dette svarer ... til at ca. 0.8 - 1.0 mio. ton/år er sendt ud i det eksterne deponeringsmarked. Det eksterne deponeringsmarked omfatter f.eks. råstofgrave, terrænreguleringer på landbrugsarealer, støjvolde, landskabsmodelleringsprojekter og andre modtagere af rene materialer.

På grund af generelt lavere "Gatefee" ved at tilføre jord til disse andre markedsaktører ift. deponering i f.eks. råstofgrave, vurderes det, at der kun er tale om en reduceret mængde som er eller kunne være deponeret i råstofgrave, og kun i perioder hvor markedet er presset ift. alternative modtagelokationer. Den potentielle mængde kan ikke vurderes nærmere.

Spørgsmål 2 (version 17/5 2018):

Skønsmændene anmodes om at vurdere, hvorvidt der i Ågesholm Grusgrav, rentabelt, kan drives jordmodtagelsesaktivitet under overholdelse af samtlige 38 vilkår i dispensationsafgørelsen fra Nævnet sammenholdt med dispensationsafgørelsen fra Region Hovedstaden.

I det omfang skønsmændene svarer benægtende, bedes skønsmændene fremhæve de vilkår, der i særlig grad gør rentabel drift umulig eller urealistisk.

Svar på spørgsmål 2:

Forudsætninger:

Rentabilitetsvurderingen for Ågesholm Grusgrav er udført ift. råstofgrave på Sjælland som jf. § 52 i "Lov om Forurennet jord" har dispensation til at modtage jord. Dette vel vidende, at der de senere år og stadig er en lang række konkurrerende jordmodtagere som f.eks. støjvolde, terrænreguleringer på landbrugsarealer, opfyldninger på søterritoriet og klimaprojekter som har modtagevilkår som er væsentligt lempeligere end gældende vilkår for Ågesholm Grusgrav og andre råstofgrave på Sjælland. "Gatefee" for jord til støjvolde, terrænreguleringer mv. vil typisk kunne reduceres i forhold til "gatefee" for råstofgrave på grund af de lemligere vilkår for modtagelse af overskudsjord.

For at kunne vurdere rentabiliteten for drift af Ågesholm Grusgrav med overholdelse af samtlige 38 vilkår i dispensationsafgørelsen opstilles et anlægs- og driftsbudget.

Idet mængden af tilgængelig jord, som opfylder vilkårene i § 52 dispensationen for Ågesholm, jf. bilag 1, "Grænseværdier for modtagelse af jord i Ågesholm Grusgrav i dispensationsafgørelsen" er usikre, vurderes tre forskellige årlige mængder af jord som tilkøres Ågesholm Grusgrav. Mængder som der her regnes på er:

- > 250.000 tons/år (Svarende til ca. 25-30% af vurderet potentielt overskudsjord på Sjælland)
- > 100.000 tons/år (Svarende til ca. 10-12% af vurderet potentielt overskudsjord på Sjælland)
- > 50.000 tons/år (Svarende til ca. 5-6% af vurderet potentielt overskudsjord på Sjælland)

I driften af Ågesholm Grusgrav kunne umiddelbart 2 modeller for driften vurderes. Den ene model 1) hvor alt tilkørt jord køres i mellemdepot for stikprøvetagning inden endelig deponering i grusgraven eller en model 2) hvor jorden køres direkte til slutlokaliteten og kun jord for stikprøvekontrol køres i mellemdepot.

Ved model 1) er risikoen for ekstra omkostninger, ved at stikprøver viser jordpartier som ikke opfylder bilag 1, meget begrænset. Til gengæld vil den, specielt for store jordmængder, være pladskrævende og logistisk udfordrende.

Ved model 2) vil der være risiko for ekstra omkostninger i forbindelse med en evt. genfinding, afgrænsning og udgravning af jordpartier, hvor stikprøven viser at dette er påkrævet. Ved model 2) bør der så budgetteres med en årlig ekstra omkostning i forbindelse med genfinding, afgrænsning og udgravning af jord.

Model 2 vurderes, at være den mest sandsynlige driftsform for Ågesholm Grusgrav. Specielt fordi Ågesholm Grusgrav har så stort et areal, at større jordpartier kan slutdeponeres særskilt og dermed kunne reducere omkostningerne ved en evt. genfinding af jordpartier om ikke opfylder bilag 1 vilkårene. Der medtages dog i driftsbudgettet en ekstra omkostning for genfinding af jordpartier, som ikke burde være deponeret.

Anlægs aktiviteter:

For anlæg og nedlukning af Ågesholm Grusgrav vurderes følgende anlægsaktiviteter påkrævet:

- > Anlæg af modtageareal bestående af vejebod (Brovægt og kontrolrum) og mandskabsfaciliteter
- > Adgangsvej og port
- > Tilkørsvej(e) til tipfront(er)/deponeringslokaliteter
- > Hegn (Der er ikke krav om, at området skal være indhegnet. Der opsættes hegn omkring indkørselsområdet langs Kohøjvej som sikre[r] mod uautoriseret adgang)
- > Anlæg af område til aflæsning af jord til stikprøvekontrol
- > Slutafdækning af området med muld (Muld vurderes dels at komme fra eksisterende muld på området og som tilført muld)
- > Afvikling af modtageplads mv. efter færdigopfyldning af området

Der er ingen krav om regulering af arealet inden deponering af jord ud over afrensning af muld. Omfanget af muld i bund og sider af den forhenværende grusgrav skønnes at være begrænset og sættes til nul kroner.

Driftsaktiviteter:

Der vurderes tre scenarier vedr. andelen af tilgængelige jordmængder på Sjælland som der vil blive tilført Ågesholm Grusgrav[:]

- > 250.000 tons/år,
- > 100.000 tons/år
- > 50.000 tons/år.

For drift af Ågesholm Grusgrav er der følgende aktiviteter:

- > Drift af vejebod (Fast bemanning – skønnet 8 timer/dag – 250 arbejdsdage og 1 person ved 250.000 tons/år samt 200 dage og 1 person ved 100.000 og 50.000 tons/år). Uanset mængde vil den være bemanded fuldtid i åbningstiden.
- > Håndtering af jord ved tipfront (1 gravemaskine med varieret størrelse afhængig af jordmængde). Jordpartier, i særdeleshed større partier deponeres særskilt. For deponering af jordpartier hvor jorden deponeres blandet indmåles jordfronten jævnlige (min. pr. uge). For større jordpartier som deponeres særskilt kan partiet indmåles evt. efter regulering når modtagelse af dette jordparti er ophørt.
- > Håndtering af jord ved udtagning af stikprøver (Regulering af jordmiler, udtagning af jordprøver og fremsendelse af prøver til laboratorie) (1 gravemaskine og en hånd mand). Ved små årlige jordmængder er gravemaskinen den samme som i deponeringsområdet. Der regnes med "haste analyser" så jord for udtagning af stikprøver maksimalt skal ligge 3-5 dage i mellemdpot.
- > Opgravning af stikprøve jord (jordmiler) og transport til tipfront (1 gravemaskine + 1 dumper). Ved små årlige jordmængder er gravemaskinen den samme som i deponeringsområdet.
- > Modtagelse, vurdering og godkendelse/afvisning af anviste jordpartier (mellem 1/4 til 1/2 miljøteknikere el.lign. pr. dag)
- > Vurdering og godkendelse/afvisning af stikprøveanalyser (mellem 1/4 til 1/2 miljøteknikere el.lign. pr. dag)
- > Vedligeholdelse af modtageområdet herunder jævnlig rengøring af Kohøjvej
- > Lokalisering, afgrænsning og evt. udgravning af jord som efter stikprøvekontrol ikke var i overensstemmelse med vilkårene i bilag 1. Omkostninger til bortskaffelse af evt. fejllæs afholde[s] af leverandøren af jorden og medtages ikke i budgettet for Ågesholm Grusgrav.
- > Diverse omkostninger til el, vand, kommunikation, rengøring mv.

- > Årlig og evt. månedlige indberetninger til Tilsynsmyndigheden (Vilkår 41)

Ejendomsskatter mv.

På baggrund af ovennævnte aktiviteter, skønnes følgende bemanning at være påkrævet for drift af Ågesholm Grusgrav til deponering af jord:

<i>50.000 tons/år</i>	<i>100.000 tons/år</i>	<i>250.000 tons/år</i>
1 person/år for drift af vejebod og visuel (CCTV) kontrol af jordlæs. Begrænset åbningstid svarende til 200 dage og 8 timer/dag.	1 person/år for drift af vejebod og visuel (CCTV) kontrol af jordlæs. Begrænset åbningstid svarende til 200 dage og 8 timer/dag.	1½ person/år for drift af vejebod og visuel (CCTV) kontrol af jordlæs. Fuld åbningstid svarende til 250 dage og 8 timer/dag
½ håndmand/år for udtagning af stikprøver, visuel (manuelt) kontrol af jordlæs, lokalisering af læs/tip front	1 håndmand/år for udtagning af stikprøver, visuel (manuelt) kontrol af jordlæs, lokalisering af læs/tip front	1½ håndmand/år for udtagning af stikprøver, visuel (manuelt) kontrol af jordlæs, lokalisering af læs/tip front
1 mellemstor gravemaskine (25 tons/120 kW) til håndtering af jord i tipfront (1 maskinfører)	1 mellemstor gravemaskine (25 tons/120 kW) til håndtering af jord i tipfront (1 maskinfører)	1 stor gravemaskine (50 tons/300 kW) til håndtering af jord i tipfront (1½ maskinfører)
Jord på areal til stikprøvekontrol anvendes samme maskine som også anvendes ved tipfront	1 mellem gravemaskine (25 tons/120 kW) til håndtering af jord på areal for stikprøvekontrol af jord og øvrige arbejder som vedligeholdelse og anlæg af service veje (Ikke fast maskinføre[r] men hånd mand anvender gravemaskinen efter behov)	1 mellem gravemaskine (25 tons/120 kW) til håndtering af jord på areal for stikprøvekontrol af jord og øvrige arbejder som vedligeholdelse og anlæg af service veje (Ikke fast maskinføre[r] men hånd mand anvender gravemaskinen efter behov)
1 lille dumper for transport af jord fra stikprøveareal og anden intern transport af jord og muld (Ikke 100% behov for dum-	1 lille dumper for transport af jord fra stikprøveareal og anden intern transport af jord og muld (Ikke 100% behov for dumper men vurderes	1 dumper for transport af jord fra stikprøveareal og anden intern transport af jord og muld (Ikke 100%

per men vurderes anvendt 25% af tiden) Dette skal ses som et gennemsnit over hele levetiden.	anvendt 50% af tiden) Dette skal ses som et gennemsnit over hele levetiden.	behov for dumper men vurderes anvendt 75% af tiden) Dette skal ses som et gennemsnit over hele levetiden.
---	--	--

I vedlagte Excel regneark er opstillet et budget for drift af Ågesholm Grusgrav for de 3 scenarier.

Samlet vurdering af rentabiliteten af Ågesholm Grusgrav:

Rentabiliteten for drift af Ågesholm Grusgrav er baseret på følgende overordnede forudsætninger vedr. fordeling af tilgængelige jordmængder:

50.000 tons/år	100.000 tons/år	250.000 tons/år
heraf: - 10.000 tons fra overjord/fyld og muld - 40.000 tons intaktjord	heraf: - 20.000 tons fra overjord/fyld og muld - 80.000 tons intaktjord	heraf: - 50.000 tons fra overjord/fyld og muld - 200.000 tons intaktjord

Med de ovennævnte forudsætninger, årlige mængder og fordeling af jord, er omkostninger for anlæg og drift af Ågesholm Grusgrav beregnet inklusiv resulterende gennemsnitlig pris for modtagelse af jord, hvilket fremgår af tabellen herunder.

Øvrige forudsætninger og enhedspriser fremgår af vedlagte Excel regneark. Priser er ekskl. moms.

	50.000 tons/år	100.000 tons/år	250.000 tons/år
Anlægs- og nedlukningsomkostninger:	Kr. 4,85 [mio.]	Kr. 4,85 [mio.]	kr. 4,95 [mio.]
Driftsomkostninger pr. år:	Kr. 2,8 [mio.]	Kr. 3,8 [mio.]	kr. 5,6 [mio.]
Antal drifts år:	198 år	99 år	39,6 år
Samlet driftsomkostninger:	Kr. 492,8 [mio.]	Kr. 373,6 [mio.]	kr. 222,7 [mio.]
Total omkostning for hele perioden:	Kr. 497,7 [mio.]	Kr. 378,5 [mio.]	kr. 227,7 [mio.]
Antal tons jord deponeret:	9.900.000 tons	9.900.000 tons	9.900.000 tons

Gennemsnitlig pris for håndtering af jord:	Kr. 50,27 pr. tons	Kr. 38,25 pr. tons	kr. 23,00 pr. tons
--	--------------------	--------------------	--------------------

Alle priser er ekskl. moms.

Der er ved beregning af gennemsnitlig håndteringspris ikke medregnet inflation eller forrentning af lån/indestående. Priserne er baseret på prisniveau ultimo 2018.

Ovennævnte priser er uden fortjeneste. Det er vores vurdering, at en fortjeneste relateret til deponering af materialerne ligger på kr. 10-15 pr. tons. Det betyder,

at "Gatefee" for Ågesholm Grusgrav vil ligge mellem kr. 35,00 til kr. 65,00 pr. ton afhængig af den forventede årlige jordmængde.

Det er for alle scenarierne forudsat, at der gives dispensation til forsat drift ud over de 9 år og 9 mdr. som fastsat i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse.

I sagsbilag 40 har Niras vurderet markedsprisen for modtagelse af klasse 1 jord (iht. Vejledning i håndtering af forurenede jord på Sjælland, juli 2001), med følgende resultat:

- > Marts 2016: 55 – 65 kr./ton
- > Marts 2013: 35 - 45 kr./ton
- > Juni 2011: 27 - 33 kr./ton
- > Jul[i] 2009: 22 - 28 kr./ton

Med den beregnede gennemsnitlige pris mellem 23,0 kr./t og 50,27 kr./t for håndtering af jord i Ågesholm Grusgrav, ligger de alle under den pris på 55-65 kr./t som skønnes, at være markedsprisen i 2016.

Det skal dog pointeres, at priserne i Niras notat er baseret på levering af jord som opfylder klasse 1 jord jf. Sjællandsvejledningen og som giver en del mere gunstige vilkår med hensyn til maksimale forureningskoncentrationer for en lang række af parametrene.

For alternative modtagere som klimasikringsprojekter, terrænreguleringer på landbrugsarealer, landindvindingsprojekter m.v. hvor der er ingen eller kun få etableringsomkostninger forud for modtagelse af jord samt begrænset driftsomkostninger vurderes prisniveauet i 2018 at ligge på 25 – 40 kr./tons.

Set i forhold til ovennævnte alternative jordmodtagere, vil Ågesholm Grusgrav ikke kunne drives rentabelt.

Spørgsmål 3 (version 17/5 2018):

Skønsmændene bedes oplyse, i hvilket omfang de har kendskab til andre råstofgraves eller miljøgodkendte modtageanlægs vilkår for modtagelse af overskudsjord.

Herudover anmodes skønsmændene om at oplyse, hvorvidt skønsmændene har kendskab til ... tidligere råstofgrave på Sjælland hvortil der føres overskuds-

jord der har vilkår, der er enslydende med vilkårene for jordmodtagelse i Ågesholm Grusgrav, som de af regionen, henholdsvis Nævnet, meddelte vilkår, for så vidt angår grænseværdier, krav til laboratorieanalyser, krav til jordtyper og historik for oprindelsesstedet for jorden.

I bekræftende fald bedes skønsmændene angive de pågældende modtagesteder.

Det forudsættes, at skønsmændene besvarer spørgsmålet på baggrund af deres nuværende viden og uden gennemførelse af selvstændige undersøgelser. Dette spørgsmål skal ikke besvares på grundlag af de dispensationsafgørelser, der fremgår af sagens bilagsmateriale.

Svar på spørgsmål 3:

Ja. Skønsmændene har kendskab til en række modtageanlægs modtagevilkår. F.eks. klimasikringsprojekter, terrænregulering af landbrugsarealer/golfbaner, støjvolde og opfyldninger på søterritoriet.

I vedhæftet "Vilkårsark" er en række råstofgrave på Sjælland oplistet, med angivelse af de tilknyttede vilkår.

Der er ikke i det vedhæftede "Vilkårsark" råstofgrave på Sjælland som har helt enslydende vilkår som Ågesholm Grusgrav. Det kan dog ud fra "Vilkårsarket" konstateres, at der er råstofgrave som har næsten enslydende vilkår (F.eks. til Mindstrupgård Grusgrav, 2018) og som dermed vil have stort set samme vilkårsbegrænsninger ift. jordmodtagelse som Ågesholm Grusgrav.

Der henvises til vedhæftede "Vilkårsark".

I den supplerende skønserklæring af 2. maj 2019 har skønsmændene anført bl.a.:

"Spørgsmål 4:

Som led i skønsmændenes besvarelse af det oprindelige spørgsmål 3 (version 17/5 2018) har skønsmændene udarbejdet et såkaldt "Vilkårsark", hvori man har sammenstillet vilkårene for en række råstofgrave på Sjælland, med angivelse af de tilknyttede vilkår i relation til meddelelse af dispensation i henhold til jordforureningslovens § 52, stk. 2, nr. 2.

I Vilkårsarket har skønsmændene sammenlignet Ågesholm Grusgravs 38 modtagevilkår med 13 øvrige, nuværende eller tidligere, råstofgraves vilkår.

- A. Skønsmændene har med "rødt" markeret, hvor disse øvrige råstofgraves modtagevilkår er skærpede i forhold til Ågesholms vilkår. Skønsmændene har med "grønt" markeret, hvor råstofgravene har lempede vilkår i forhold til Ågesholms vilkår.
- B. De mange "hvide" felter rummer navnlig situationer hvor skønsmændene har angivet blandt andet "IA" for så vidt angår vilkår hvor sammenligninger ikke er aktuelle, hvorved skønsmændene i henhold til noten på Vilkårsarket, primært forstår, at der slet ikke er fastsat vilkår vedrørende de pågældende parametre, emner eller lignende i de øvrige råstofgraves dispensationsvilkår.

De "hvide" felter dækker herudover felter hvor vilkårene i a[1]t væsentligt er ens for så vidt angår en sammenligning mellem Ågesholms vilkår og de øvrige råstofgraves vilkår. Disse felter er markeret "samme".

Herudover rummer de "hvide" felter hvori der er anført diverse kommentarer fra skønsmændenes side.

-oo0oo-

Skønsmændene anmodes om at angive, hvorvidt skønsmændene vurderer, at det at have et vilkår svarende til de 38 kumulative vilkår som gælder for Ågesholm Grusgrav, er mere byrdefuldt end slet ikke at have noget vilkår vedrørende det pågældende forhold.

Hvis skønsmændene finder, at det for modtageanlægget er en forretningsmæssig fordel slet ikke at have noget vilkår vedrørende det pågældende forhold beskrevet i Ågesholms vilkår, anmodes skønsmændene høfligst om at udarbejde endnu et Vilkårsark, der tager højde for de i dette spørgsmål fremførte forhold.

Svar på spørgsmål 4:

4.1:

Det er skønsmændenes vurdering, at et stillet vilkår vil være mere byrdefuldt end slet ikke at have noget vilkår vedrørende det pågældende forhold.

4.2:

Med baggrund i at det er skønsmændenes vurdering, at et stillet vilkår er mere byrdefuldt end ikke at have noget vilkår, er der udarbejdet et revideret vilkårsark. Vilkårsarket er opdelt således:

- De 38 vilkår som er stillet for Ågesholm Grusgrav er angivet uden farvekode
- For de 13 øvrige medtagne råstofgrave er de enkelte vilkår, eller hvor der ikke er stillet vilkår, vurderet i forhold til vilkårene stillet for Ågesholm Grusgrav. Markeringerne er angivet med følgende farvekode:
  - Rød hvor øvrige råstofgrave[] har et skærpet vilkår ift. Ågesholm Grusgrav
  - Hvid (Ingen farvekode) hvor øvrige råstofgrave[] er stillet samme krav eller andet vilkår som vurderes kun at have en ubetydelig skærpelse eller lempelse ift. Ågesholm Grusgrav
  - Grøn hvor råstofgravene har et lempet vilkår ift. Ågesholm Grusgrav

For vilkår vedrørende maksimale koncentrationer, ift. de givne analyseparametre for de enkelte råstofgrave, er et andet vilkår end stillet for Ågesholm Grusgrav angivet med rødt eller grønt.

For generelle vilkår, forhåndsgodkendelser og egenkontrol er der skelnet imellem klare skærpelser/lempelser (rød/grøn farvekode) og hvor forskelle i vilkår er minimal/samme eller uden reel markedsmæssig (Skønsmændenes vurdering) betydning (hvid farvekode).

Spørgsmål 5:

I svar på spørgsmål 2 angiver skønsmændene, under en række konkrete forudsætninger, konkluderende, at:

"Set i forhold til ovennævnte alternative jordmodtagere, vil Ågesholm Grusgrav ikke kunne drives rentabelt."

Skønsmændene anmodes høfligst om at vurdere, i det omfang skønsmændene har de fornødne oplysninger og den fornødne viden herom, hvorvidt dette svar også gør sig gældende for så vidt angår de øvrige 13 råstofgrave angivet i Vil-kårsarket. Dette spørgsmål skal alene besvares i det omfang skønsmændene kan besvare spørgsmålet på baggrund af deres nuværende viden og uden gennemførelse af tidskrævende selvstændige undersøgelser.

Svar på spørgsmål 5:

Generelt er gældende miljøgodkendelser på besvarelestidspunktet for de listede lokaliteter ganske restriktive ift. alternative deponeringslokaliteter, hvorfor råstofgravene meget sjældent indgår i planlægningen som valg af modtagere for transportørerne på Sjælland. Det er således skønsmændenes vurdering at de listede råstofgrave ikke eller kun vanskeligt vil kunne drives rentabelt ift. alternative modtagelokaliteter.

Spørgsmål 6:

I forbindelse med sagens behandling ved Retten i Roskilde, blev der gennemført vidneafhøring af divisionschef Kenneth Møller fra CG Jensen A/S, som tidligere har arbejdet hos MT Højgaard. Foreholdt Ågesholm Grusgravs 38 kumulative vilkår blev vidnet spurgt, hvorvidt han/hans virksomhed ville bortdisponere jord til Ågesholm Grusgrav. Hvis svaret var benægtende, blev vidnet spurgt om årsagen hertil. Vidnet forklarede blandt andet:

"Man kan ikke håndtere forbehold for prisstigninger efter analyser for forskellige stoffer, risikoen for ikke at kunne komme af med jorden er for stor, og prisen bliver for usikker, når der tages højde for den ofte meget store mængde jord, der disponeres over..."

Det er ikke realistisk eller muligt at arbejde med vilkår som de, der er fastsat for Ågesholm Grusgrav. Vilkårene indebærer, at der udover bygherrens analyser og klassificering af jorden skal foretages kontrol og analyser ved modtagelsen af jorden i grusgraven. Når grænseværdien er identisk med detektionsgrænsen, indebærer det, at en overskridelse af vilkårene ved bare én ladning gør, at jorden ikke kan afleveres det pågældende sted. Det er en risiko man ikke kan leve med på markedet."

Skønsmændene anmodes om at tilkendegive, hvorvidt skønsmændene er helt eller delvist enige i vidnets udsagn.

Svar på spørgsmål 6:

Vi er delvist enige.

At flere af de maksimalt tilladte koncentrationer af miljøfremmede stoffer, som er styrende for mulig deponering af overskudsjord i Ågesholm Grusgrav, er fastsat på meget lave niveauer betyder ikke at det er umuligt, (i forhold til gældende miljøgodkendelse og under forudsætning af transporttid[] og [-]strækning ikke er afgørende parametre ift. valg af disponeringslokation) at deponere overskudsmaterialer i Ågesholm Grusgrav.

I traditionelle jorddisponeringssager fastlægges analyseparametrene for den jord som tænkes deponeret hos den aktuelle modtager i samarbejde med disponeringskommunen, deponeringslokaliteten ud fra gældende miljøgodkendelse og i særlige tilfælde modtagekommunen. I det tilfælde hvor der planlægges disponeret materialer til f.eks. Ågesholm Grusgrav, vil der blive aftalt en analysepakke som typisk tager udgangspunkt i den såkaldte "jordpakke". Denne udgøres af analyse for olieprodukter, tjærestoffer og tungmetallerne, Bly, Cadmium, Kobber, Nikkel, Krom og Zink. "Jordpakken" suppleres evt. med andre analyseparametre alt efter disponeringslokalitetens historiske anvendelse og tidligere miljøtekniske undersøgelser og dermed evt. identificerede risici for forurening med andre parametre end dem som er givet i "jordpakken".

I miljøgodkendelsen for Ågesholm Grusgrav er der krav om en standard "kontrolanalysepakke" ifm. det generelle kontrolprogram:

- BTEX og Totalkulbrinter
- Benz(a)pyren og PAH med analyse for specifikke tjærekomponenter
- Chlorerede opløsningsmidler, C1 og C2-alifater
- Bly, Cadmium, Kobber, Nikkel, Chrom Zink og Arsen

Analysepakken er relativt begrænset ift. den samlede gruppe af grænseværdikriterier for specifikke forureningskomponenter som er sat op ift. deponering af materialer i Ågesholm Grusgrav.

Der sker, at man på større jorddisponeringssager fra tid til anden får afvist et eller flere læs jord som ikke overholder kvalitetsparametrene for den aktuelle disponeringslokalitet. Når dette sker, det kan være ved den visuelle (lugtmæssige) inspektion af det aktuelle læs, afvises vognmanden inden deponering sker og der findes en alternativ modtager med en miljøgodkendelse som rummer, at det aktuelle læs kan modtages der.

Ved den analysemæssige kontrol på disponeringslokaliteten (f.eks. Ågesholm Grusgrav), iht. gældende procedure herfor, mellemdeponeres det læs som er udtaget til kontrol på et dertil indrette[t] område. Læsset analyseres ift. gældende analyseprocedure og hvis læsset overholder de opstillede modtagekriterier for modtagelse, deponeres dette uden yderligere aktioner. Hvis læsset ikke overholder en eller flere kontrolparametre afvises dette, og leverandøren må afhente læsset og finde anden modtager med en miljøgodkendelse som kan "rumme" de forureningsparametre og koncentrationer som er konstateret i det aktuelle læs. Hvis der er mistanke om, at allerede deponeret af jord fra den pågældende leverandør på modtagelokaliteten heller ikke overholder gældende kvalitetskriterier, kan det blive nødvendigt at lokalisere hvor denne jordmængde er deponeret, genanalysere denne og disponere jord som evt. ikke overholder gældende kriterier for deponering på lokaliteten, til anden modtager.

I disponeringssager har man forud for deponering af det aktuelle jordvolumen typisk analyseret dette med en frekvens på en analyse pr. 30 ton for fyldjord og for intakt jord en med disponeringskommunen specifik frekvens som aftales fra sag til sag og med en eller flere "analysepakker" som afspejler miljøhistorikken på lokationen. Typisk med en analysefrekvens som er gældende for Ågesholm: 1 prøve pr. 50 m² overflade intaktjord. Dette for at dække sig relativt miljømæssigt sikkert af ift. disponering til planlagte jordmodtagere og deres miljø-

godkendelser. Ofte disponerer man den totale jordmængde fra f.eks. udgravning til en byggegrube til en række jordmodtagere, alt efter transportstrækning, transporttid og kombinationen af forurenende stoffer og koncentrationer i det aktuelle jordvolumen. På store sager er det sædvanligt, at der planlægges disponering til flere jordmodtagere som vælges ift. modtagekriterier og totaløkonomi ift. disponeringen.

Det vil være jordforholdene, miljøhistorikken, den miljømæssige forhåndskarakterisering mv. og specielt køreafstand/tid samt gatefee for den enkelte sag, som vil være afgørende [for] hvilke jordmodtager(e) som vælges for bortskaffelse af jorden.

Dog er kvalitetskravene til jord som ønskes deponeret i Ågesholm Grusgrav så restriktive, at det typisk vil være begrænsende jordmængder som vil kunne planlægges deponeret i Ågesholm Grusgrav hvis denne var åben for deponering. Skønnet potentiel mængde jord i Region Hovedstaden og Sjælland som kunne overholde vilkårene for Ågesholm Grusgrav er tidligere vurderet i svar på spørgsmål 1.

Spørgsmål 7:

Såfremt skønsmændene skulle rådgive om bortdisponering af jord fra det storkøbenhavnske område, til en af råstofgravene anført på skønsmændenes Vilkårsark, og såfremt prisen på bortdisponering af jord til anlæggene var ens, anmodes skønsmændene om, i det omfang skønsmændene finder det muligt, på en prioriteret liste at angive hvilke anlæg der ville blive valgt som modtagested. Svaret bedes i givet fald begrundet. Skønsmændene anmodes med andre ord om, i det omfang skønsmændene har den fornødne viden om forholdet, at prioritere de sammenlignede modtagesteder i Vilkårsarket i relation til hvilke modtagesteder, der under de givne forudsætninger, ville være mest attraktive for en byherre eller vognmand.

Svar på spørgsmål 7:

Ved en prioritering af de 13 øvrige råstofgrave medtaget i vilkårsarket op imod vilkårene stillet for Ågesholm Grusgrav er der foretaget følgende forudsætninger:

- Der er set bort fra transportafstande mellem Storkøbenhavn og den pågældende råstofgrav. Transportafstand har ofte en væsentlig betydning for valg af disponeringslokaliteter for overskudsjord. Generelt regnes der med transportpriser pr. ton jord på 1 kr. pr. km for landevej/motorvejskørsel uden trængselspåvirkning og kr. 2 – 2.5 for kørsel i/gennem København inkl. kørsel i trængselspåvirkede perioder. Rationalet for valg af en af de 13 råstofgrave som disponeringslokalitet er således stærkt påvirket af transportafstand og start/slutlokation. Priserne pr. km. er givet for sættevognskørsel med 38-40 ton pr. transport.
- Gate-fee er ikke vurderet for de enkelte råstofgrave, og forudsættes derfor at være den samme for alle råstofgrave.
- Prioriteringen har taget udgangspunkt i:
  1. Analyseparametre
  2. Øvrige vilkår

Prioriteringen er de 13 råstofgrave + Ågesholm Grusgrav er oplyst herunder. Det er ikke muligt at angive en entydig prioriteringsliste (På grund af varierende og ikke sammenfaldende parametre for alle råstofgrave) og råstofgravene er derfor grupperet i 3 grupper i forhold til krav om maksimal[] koncentration af de forskellige stoffer som er medtaget i vilkårene.

Angivelse af de råstofgrave som vurderes at være mest attraktive modtagested for byherre eller vognmand er øverst herunder:

1. Øster Ryelgårds Stenværk, Kundbyvej 66, Kyndby 20a, M. Anisse By, Enghaven 1 Holmegård, Mindstrupgård grusgrav 2016, Rishøj grusgrav og Mårum By
2. Skovmølle Grusgrav, Tjørnehoved Grusgrav, Svenstrupvej 40, Mindstrupgård grusgrav 2018 og Darup Grusgrav
3. Ågesholm Grusgrav

I forhold til Ågesholm grusgrav adskiller råstofgrave oplyst under 2) sig ved at kravet til maksimalt indhold af Benzen er 0,1 mg/kg TS mod 0,01 mg/kg TS for Ågesholm samt at BTEX er 0,6 mg/kg TS mod summen af Benzen, Toluen, Ethylbenzen og Xylener (=BTEX) er 0,05 mg/kg TS for Ågesholm Grusgrav.

Sum af C6 til C40 er dog skærpet (20 mg/kg TS) for råstofgrave under 2) end for Ågesholm Grusgrav (22,5 mg/kg TS) men da vilkåret for C10 til C15 og C15 til C20 er en anelse lempeligere for Ågesholm Grusgrav (4,8 mg/kg TS) end for råstofgravene under 2) (5 mg/kg TS) vurderes det samlede vilkår for kulbrinter at være ligestillet for Ågesholm Grusgrav og for råstofgrave under 2).

Råstofgravene under 1) har generel højere maksimalkoncentrationer på alle parametre end under 2) og 3) og specielt er vilkårene for kulbrinter (C6 til C10 -> C6 til C40) væsentlig højere end for de to øvrige grupper (Med undtagelse for Mindstrupgård Grusgrav 2016 hvor vilkåret for kulbrinter svarer gruppe 2) og 3))

Øvrige vilkår er efterfølgende vurderet. Der er ikke øvrige vilkår som vurderes at ændre på den ovenfor oplyste rækkefølge.

Der vil dog være tilfælde, f.eks. for jord fra V2 kortlagte områder hvor 9 af de nævnte 13 råstofgrave ikke kan modtage jord fra. Der er også et krav om, at kun uforurenede intakte jord må modtages på nogle af råstofgravene (Mindstrupgård 2016 og 2018, Skovmølle Grusgrav og Svenstrupvej 40). Begge disse skærpselser vurderes at være mere en begrænsning for jordleverandører end skærpselse af vilkår.

Vedlagt er bilag med listen over grusgrave med tilhørende vilkår vedrørende maksimale koncentrationer i jorden.”

Forklaringer

Der er for landsretten afgivet forklaring af skønsmændene Troels Wenzel og Niels Erik Houe.

Skønsmændene har vedstået deres erklæringer og hertil supplerende forklaret bl.a., at humus er de organiske dele i jorden, som udgøres af nedbrudte plantedele og dyremateriale. Arsen er et tungmetal, der findes naturligt i jorden i meget varierende koncentrationer afhængig af geografi og jordart, og der er konstateret naturlige forekomster af arsen i jorden, der overskrider grænseværdien for ren jord.

Detektionsgrænser fastlægges af de enkelte laboratorier, der udarbejder egne analysemodeller, som herefter akkrediteres af DANAK. Forskellige laboratorier kan således have forskellige detektionsgrænser, ligesom det enkelte laboratorium kan have forskellige detektionsgrænser afhængigt af, hvilken analysesikkerhed og analysehastighed kunden ønsker og vil bekoste. En detektionsgrænse stiger ved øget analysehastighed, men i takt med at analysemodellerne forbedres, falder detektionsgrænserne. Natur- og Miljøklagenævnets notat af 29. september 2016 illustrerer med bilaget "Fastsatte grænseværdier for modtagelse af jord i Ågesholm Grusgrav", at forskellige laboratorier opererer med forskellige detektionsgrænser for samme stoffer.

Analyseusikkerheden ved målinger af jordkvalitet er normalt 20-30 %, men når grænseværdierne for koncentrationer af stoffer i jorden nærmer sig detektionsgrænserne, stiger analyseusikkerheden til 150-200% i forhold til detektionsgrænserne. Dispensationen for Ågesholm Grusgrav til modtagelse af uforurenet jord indeholder generelt meget lave grænseværdier for koncentrationer af stoffer i jorden, da der er tale om grænseværdier tæt på detektionsgrænserne og i enkelte tilfælde under disse. I dispensationen er grænseværdierne eksempelvis for kulbrinterne C6-C10 og cyanid fastsat til henholdsvis under 2,0 mg/kg og under 0,25 mg/kg, hvilket kan sammenholdes med, at Cowi i sit samarbejde med Højvang Laboratorier A/S opererer med detektionsgrænser for kulbrinterne C6-C10 og cyanid på henholdsvis 2,5 mg/kg og 0,4 mg/kg. De meget lave grænseværdier i dispensationen indebærer således analyseusikkerheder på 150-200% med deraf følgende risici for problemer i forhold til myndighederne.

Den i skønserklæringens besvarelse af spørgsmål 1 angivne mængde på 0,8-1,0 mio. ton jord, som årligt sendes til ekstern deponering, og som opfylder modtagekriterierne for Ågesholm Grusgrav, er intaktjord fra byggesager. Ved besvarelsen af skønserklæringens spørgsmål 2 er anvendt priser pr. ultimo 2018. De har ikke kendskab til aktuelle priser for deponering af jord i råstofgrave, da det er nogle år siden, at Cowi senest har været involveret i projekter, der involverede deponering af jord i råstofgrave. For nylig havde Cowi dog

en enkelt sag, i hvilken der var planlagt deponering af intaktjord fra Carlsberggrunden i Mindstrupgårds råstofgrav, men på grund af problemer med myndighederne i relation til analyseresultater blev deponeringen ikke til noget. I den pågældende sag havde Cowi og en transportør aftalt en pris for deponering af jord inkl. transport på 82 kr. pr. ton, og da udgiften til transport af jord normalt er ca. 1 kr./ton/km, kunne det tyde på, at Mindstrupgårds "gate fee" da var mindre end 40 kr. pr. ton. Aktuelt vil Ågesholm Grusgrav næppe kunne få mere end 50 kr. pr. ton for deponering af uforurenet jord. Ågesholm Grusgrav og øvrige råstofgrave har imidlertid svært ved at konkurrere med alternative modtagere af jord, som eksempelvis benytter jorden til støjvolde, terrænreguleringer m.m., og som ikke har så restriktive vilkår for modtagelse af jord som råstofgravene, og som derfor kan gøre dette billigere.

Procedure

Parterne har for landsretten gentaget deres anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter jordforureningslovens § 52, stk. 1, gælder et generelt forbud mod tilførsel af såvel forurenet som uforurenet jord til råstofgrave. Bestemmelsen har til formål at sikre drikkevandsinteresser og indebærer en generel, miljømæssig begrundet regulering. Efter lovens § 52, stk. 2, nr. 2, kan der dog dispenseres fra forbuddet, hvis råstofindvinderen eller ejeren med væsentlige økonomiske tab til følge afskæres fra en udnyttelse af ejendommen, som de efter hidtil gældende regler har haft særlig grund til at påregne. Af forarbejderne fremgår, at dispensation efter nr. 2 alene kan forventes i yderst sjældne tilfælde.

Ved Østre Landsrets dom af 19. januar 2007 blev det bestemt, at dispensationen for DSV Transport A/S efter jordforureningslovens § 52 til tilførsel af uforurenet jord til Ågesholm Grusgrav skulle hjemvises til fornyet administrativ behandling med henblik på "yderligere dispensation" efter lovens § 52, stk. 2, nr. 2. Landsretten udtalte bl.a., at dispensation efter § 52, stk. 2, forudsætter de administrative myndigheders fastsættelse af vilkår efter § 52, stk. 3 og 4.

Ved Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 16. juni 2015 blev der på nærmere angivne vilkår meddelt dispensation efter jordforureningslovens § 52, stk. 2, nr. 2, til tilførsel af en større mængde uforurenet jord (ca. 5,5 mio. m³) til Ågesholm Grusgrav.

Sagen angår, om Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er ugyldig, idet DSV Transport A/S har gjort gældende, at dispensationen er meddelt på skærpede vilkår, som indebærer en tilsidesættelse af den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning, og at dispensationen reelt er et afslag. Alternativt angår sagen spørgsmål om ekspropriationserstatning efter grundlovens § 73.

Ugyldighed

Det må lægges til grund, at Ågesholm Grusgrav ligger i et område med særlige drikkevandsinteresser, og at grusformationen ligger direkte oven på et primært grundvandsmagasin, der udgøres af kalk, hvorfra der indvindes drikkevand. Det må endvidere lægges til grund, at der i grusgraven er gravet tæt på kalken og på grundvandsspejlet, og at der i dele af grusgraven ikke findes beskyttende lerlag over det primære grundvandsmagasin, som således er ringe beskyttet og særdeles sårbart over for nedsivende stoffer.

Skønsmændene har ved besvarelsen af spørgsmål 1 vurderet, at der på Sjælland årligt udsendes 0,8-1,0 mio. ton jord til ekstern deponering, som overholder grænseværdierne for deponering i Ågesholm Grusgrav. Ifølge skønsmændenes besvarelse af spørgsmålene 6 og 7 og indenretlige forklaring indeholder dispensationen for tilførsel af uforurenet jord til Ågesholm Grusgrav dog vilkår om markant lavere grænseværdier for koncentration af forskellige stoffer, end hvad der gælder for dispensationerne for tilførsel af uforurenet jord til flere andre nærmere angive råstofgrave. De meget lave grænseværdier for dispensationen for Ågesholm Grusgrav indebærer, at der er betydelige analyseusikkerheder, som vanskeliggør arbejdet med håndtering af deponeringsjorden, og at kun begrænsede jordmængder vil kunne planlægges deponeret i Ågesholm Grusgrav. Ved besvarelsen af spørgsmål 5 har skønsmændene vurderet, at kvalitetskravene til jord til deponering i råstofgrave generelt er så restriktive i forhold til kvalitetskravene til jord til alternativ deponering, at råstofgrave ikke eller kun vanskeligt vil kunne drives rentabelt som deponeringslokalitet.

På denne baggrund finder landsretten, at DSV Transport A/S ikke har godtgjort, at Natur- og Miljøklagenævnets vilkår for dispensationen for tilførsel af uforurenet jord til Ågesholm Grusgrav – der ifølge nævnet er fastsat efter en konkret vurdering af de faktiske forhold, beskyttelsesinteressen, ny viden og teknologi m.m. – ikke er sagligt begrundet i grusgravens konkrete beliggenhed i et område med særlige drikkevandsinteresser direkte oven på et ringe beskyttet primært grundvandsmagasin og den forholdsvis store jordmængde,

som ønskes tilført. Landsretten finder endvidere, at DSV Transport A/S ikke godtgjort, at andre råstofgrave med lempeligere vilkår for dispensation til tilførsel af uforurennet jord er sammenlignelige med Ågesholm Grusgrav med hensyn til sårbarhed i forhold til drikkevandsinteresser og tilførte jordmængder, eller at det ikke er muligt at foretage deponering af uforurennet jord i Ågesholm Grusgrav.

Landsretten tiltræder herefter, at Miljø- og Fødevareklagenævnet frifindes for påstanden om, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 16. juni 2015 er ugyldig.

Ekspropriationserstatning

Som nævnt indeholder jordforureningslovens § 52 et generelt forbud mod tilførsel af jord til råstofgrave med mulighed for dispensation fra forbuddet, og bestemmelsen, der har til formål at sikre drikkevandsinteresser, indebærer en generel, miljømæssig begrundet regulering.

Spørgsmålet er herefter, om virkningerne af vilkårene i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 16. juni 2015 om dispensation til tilførsel af større mængder uforurennet jord til Ågesholm Grusgrav rammer DSV Transport A/S økonomisk så intensivt og atypisk, at der desuagtet er tale om et ekspropriativt indgreb over for selskabet.

Som anført ligger Ågesholm Grusgrav i et område med særlige drikkevandsinteresser og direkte oven på et primært grundvandsmagasin, som er ringe beskyttet og således særdeles sårbart over for nedsivende stoffer.

Landsretten finder, at DSV Transport A/S heroverfor ikke har godtgjort, at tilførsel af den forholdsvis store mængde uforurennet jord til Ågesholm Grusgrav vil kunne ske uden fare for forurening af grundvandet på mindre restriktive vilkår. Uanset de økonomiske virkninger for selskabet kan dispensationen på de angivne vilkår derfor ikke anses for at være et ekspropriativt indgreb.

Landsretten tiltræder herefter, at Miljø- og Fødevareministeriet v/Miljøstyrelsen frifindes for påstanden om erstatning i medfør af grundlovens § 73.

Landsretten stadfæster derfor dommen.

Sagsomkostninger

DSV Transport A/S skal betale sagsomkostninger for landsretten til Miljø- og Fødevareklagenævnet og Miljø- og Fødevareministeriet v/Miljøstyrelsen med i alt 625.000 kr. til dækning af udgift til advokatbistand inkl. moms, hvorved er henset til sagens værdi, forløb og udfald.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal DSV Transport A/S betale 625.000 kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnet og Miljø- og Fødevareministeriet v/Miljøstyrelsen.

Det idømte skal betales inden 14 dage efter denne doms afsigelse. Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

(Sign.)

— — —

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den